

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาและการรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ให้ความสำคัญต่อการพิจารณาปรากฏการณ์ทางสังคม ในแต่ละกระบวนการเป็นการศึกษาติดตามในระยะยาว และเจาะลึก เพื่อเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งมีความเป็นพลวัต โดยการเข้าไปมีส่วนร่วม และสร้างความคุ้นเคยกับกลุ่มตัวอย่าง มีการใช้การพรรณนา และวิเคราะห์อุปนัย ทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถตรวจสอบข้อมูลได้หลังจากผู้ศึกษาตีความ และสร้างข้อสรุปจนสามารถพิจารณาปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือกรรมการสหภาพแรงงานของสหภาพแรงงานสมาชิกสหพันธ์แรงงานธนาคารและการเงินแห่งประเทศไทย โดยคัดเลือกจากกรรมการสหภาพแรงงานของสหภาพแรงงานสมาชิกของสหพันธ์แรงงานธนาคารและการเงินแห่งประเทศไทย ทั้งหมด จำนวน 156 คน โดยกรรมการสหภาพแรงงานที่ถูกคัดเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญต้องมีคุณสมบัติ มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทของสหภาพแรงงานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของสมาชิกสหภาพแรงงาน และเพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ต้องการสัมภาษณ์ และกระจายครบทุกสหภาพแรงงานสมาชิกสหพันธ์แรงงานธนาคารและการเงินแห่งประเทศไทยอย่างเท่าเทียมกัน จึงได้กำหนดให้ในแต่ละสหภาพแรงงานกลุ่มตัวอย่างมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญสหภาพแรงงานละ 2 คน ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	จำนวนกรรมการ (คน)	จำนวน (คน)
1. สหภาพแรงงานธนาคารกรุงเทพ	25	2
2. สหภาพแรงงานผู้บังคับบัญชาธนาคารกรุงเทพ	19	2
3. สหภาพแรงงานธนาคารไทยพาณิชย์	11	2
4. สหภาพแรงงานผู้บังคับบัญชาธนาคารไทยพาณิชย์	11	2
5. สหภาพแรงงานธนาคารกสิกรไทย	15	2
6. สหภาพแรงงานผู้บังคับบัญชาธนาคารกสิกรไทย	19	2
7. สหภาพแรงงานกิจการธนาคารทหารไทย	9	2
8. สหภาพแรงงานธนาคารเอเซีย	9	2
9. สหภาพแรงงานธนาคารกรุงศรีอยุธยา	13	2
10. สหภาพแรงงานธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้	7	2
11. สหภาพแรงงานธนาคารแห่งอเมริกา	7	2
12. สหภาพแรงงานธนาคารสหมาลายัน	11	2
รวม	156	24

วิธีการศึกษา

ขั้นตอนการศึกษามีดังนี้

1. การเลือกกรณีศึกษา สืบเนื่องมาจากผู้ศึกษาได้ศึกษาในวิชาสวัสดิการแรงงานและวิชาแรงงานสัมพันธ์ ซึ่งเป็นรายวิชาตามหลักสูตรพัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหบัณฑิต ทำให้ทราบถึงกระบวนการ และปัญหาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของลูกจ้างในสถานประกอบกิจการ โดยมีสหภาพแรงงานเป็นองค์กรของลูกจ้างในสถานประกอบกิจการนั้น ๆ เป็นองค์กรที่รักษาผลประโยชน์ และคุณภาพชีวิตการทำงานของลูกจ้างไว้ โดยการศึกษาบทบาทของสหภาพแรงงานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของสมาชิกสหภาพแรงงาน ศึกษากรณีสหภาพแรงงานในสถานประกอบกิจการประเภทธุรกิจธนาคาร และการเงินในรูปแบบการวิจัย

เชิงคุณภาพยังมีน้อยมาก ประกอบกับบุคคลทั่วไปเข้าใจว่าสหภาพแรงงานเป็นองค์กรของลูกจ้าง ในสถานประกอบกิจการที่มีหน้าที่ในการเรียกร้องผลประโยชน์ของลูกจ้างจากนายจ้างเพียงอย่างเดียว ผู้ศึกษาจึงเลือกศึกษากรณีสหภาพแรงงานสมาชิกสหพันธ์แรงงานธนาคารและการเงินแห่งประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยสหภาพแรงงานในสถานประกอบกิจการประเภทธุรกิจธนาคาร และการเงินหลายสหภาพแรงงานมารวมตัวกันในสหพันธ์แรงงานแห่งนี้

2. การเตรียมตัวเข้าพื้นที่ ผู้ศึกษากำหนดวิธีการเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษา โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะนักศึกษาฝึกปฏิบัติงาน ในตำแหน่งผู้จัดการสำนักงานสหภาพแรงงานธนาคารกรุงเทพ และผู้สังเกตในสหภาพแรงงานสมาชิกสหพันธ์แรงงานธนาคารและการเงินแห่งประเทศไทย โดยเข้าไปสังเกตการประชุมคณะกรรมการสหพันธ์แรงงานประจำเดือน และการประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสหพันธ์แรงงานธนาคารและการเงินแห่งประเทศไทย รวมทั้งการประชุมคณะกรรมการสหภาพแรงงานประจำเดือน และการประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสหภาพแรงงานสมาชิกสหพันธ์แรงงานธนาคารและการเงินแห่งประเทศไทยด้วย และที่สำคัญมีโอกาสเข้าไปฝึกปฏิบัติงานการบริหารจัดการในสำนักงานสหภาพแรงงานธนาคารกรุงเทพ และสำนักงานสหพันธ์แรงงานธนาคารและการเงินแห่งประเทศไทย เพื่อทำความเข้าใจกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร หลังจาก que ผู้ศึกษาได้เตรียมตัวเข้าพื้นที่ที่จะศึกษาแล้ว ผู้ศึกษาเข้าไปศึกษาเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของสมาชิกสหภาพแรงงานที่เกิดจากบทบาทของสหภาพแรงงาน โดยสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของสหภาพแรงงานสมาชิกสหพันธ์แรงงานธนาคารและการเงินแห่งประเทศไทยที่สำนักงานสหภาพแรงงานธนาคารกรุงเทพเป็นแห่งแรก และสำนักงานสหภาพแรงงานอื่น ๆ ที่รวมตัวเข้าเป็นสหพันธ์แรงงานธนาคารและการเงินแห่งประเทศไทย ได้แก่ สำนักงานสหภาพแรงงานผู้บังคับบัญชาธนาคารกรุงเทพ สำนักงานสหภาพแรงงานธนาคารไทยพาณิชย์ สำนักงานสหภาพแรงงานผู้บังคับบัญชาธนาคารไทยพาณิชย์ สำนักงานสหภาพแรงงานธนาคารกสิกรไทย สำนักงานสหภาพแรงงานผู้บังคับบัญชาธนาคารกสิกรไทย สำนักงานสหภาพแรงงานกิจการธนาคารทหารไทย สำนักงานสหภาพแรงงานธนาคารเอเชีย สำนักงานสหภาพแรงงานธนาคารกรุงศรีอยุธยา สำนักงานสหภาพแรงงานธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ สำนักงานสหภาพแรงงานธนาคารแห่งอเมริกา และสำนักงานสหภาพแรงงานธนาคารสหมาลายัน

2.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยการเข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2550 ของสหพันธ์แรงงานธนาคารและการเงินแห่งประเทศไทย ณ โรงแรมบางกอกพาเลซ ประตูน้ำ

กรุงเทพมหานคร ในวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ที่ผ่านมามีหลายกิจกรรมของสหภาพแรงงานสมาชิกสหพันธ์แรงงานธนาคารและการเงินแห่งประเทศไทยที่มีการดำเนินการเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของสมาชิกสหภาพแรงงาน ผลจากการเข้าสังเกตในการประชุมครั้งนี้ทำให้เข้าใจกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา พร้อมทั้งได้ใกล้ชิด และเกิดความสัมพันธ์อันดีกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญมากยิ่งขึ้น

3. การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ผู้ศึกษาได้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากกรรมการสหภาพแรงงานของสหภาพแรงงานสมาชิกสหพันธ์แรงงานธนาคารและการเงินแห่งประเทศไทยที่มีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของสหภาพแรงงานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของสมาชิกสหภาพแรงงาน โดยสังเกตจากภาวะความเป็นผู้นำ และการมีส่วนร่วมในการประชุมต่าง ๆ ของสหภาพแรงงาน ซึ่งประกอบด้วยกรรมการสหภาพแรงงานของสหภาพแรงงานสมาชิกสหพันธ์แรงงานธนาคารและการเงินแห่งประเทศไทยรวมทั้งหมดจำนวน 24 คน

4. การแนะนำตัว ผู้ศึกษาได้แนะนำตัวกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในฐานะนักศึกษาฝึกปฏิบัติงานในสำนักงานสหพันธ์แรงงานธนาคารและการเงินแห่งประเทศไทย และในฐานะนักศึกษาที่เป็นผู้เก็บข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ปริญญาโทของหลักสูตรพัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยแจ้งวัตถุประสงค์ที่จะขอเก็บข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องบทบาทของสหภาพแรงงานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของสมาชิกสหภาพแรงงานในที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2550 ของสหพันธ์แรงงานธนาคารและการเงินแห่งประเทศไทย และผู้ศึกษาได้จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการขึ้น เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์ และสัมภาษณ์แบบมีจุดความสนใจเฉพาะผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งจะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนั้นมาเรียบเรียงในเชิงพรรณนาเป็นผลการศึกษา เพื่อสะท้อนความจริงที่พบ จากนั้นนำไปอภิปรายผลการศึกษา สรุปผลการศึกษา และจัดทำเป็นข้อเสนอแนะเสนอต่อสหภาพแรงงาน เพื่อให้สหภาพแรงงานนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของสมาชิกสหภาพแรงงานต่อไป

5. การสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) ผู้ศึกษาได้เข้าร่วมในการประสานงาน และเข้าสังเกตผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกรรมการสหพันธ์แรงงาน ในการประชุมคณะกรรมการสหพันธ์แรงงานประจำเดือน ณ สำนักงานสหพันธ์แรงงานธนาคารและการเงินแห่งประเทศไทยจำนวน 3 ครั้งในช่วงปี 2550 รวมทั้งได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องระบบแรงงานสัมพันธ์ภายในธนาคาร และการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของสมาชิกสหภาพแรงงานกับกรรมการ

สหพันธ์แรงงานบางท่านด้วย การที่มีโอกาสได้เข้าไปคลุกคลีกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทำให้ได้รับความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสหภาพแรงงานสมาชิกสหพันธ์แรงงานธนาคารและการเงินแห่งประเทศไทย โดยในขั้นตอนนี้อยู่ระหว่างเดือนมีนาคม ปี 2551 จนถึงเดือนพฤษภาคม ปี 2551 ใช้เวลารวม 3 เดือน

วิธีการรวบรวมข้อมูล

การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของสหภาพแรงงานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของสมาชิกสหภาพแรงงาน ผู้ศึกษาได้เลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาจากเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แบบมีจุดความสนใจเฉพาะ วิธีการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

1. การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) เอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างระหว่างธนาคารกับสหภาพแรงงาน ข้อบังคับการเกี่ยวกับทำงานของธนาคาร และเอกสารอื่น ๆ ได้แก่ แถลงการณ์ของสหภาพแรงงาน ข้อเรียกร้องประจำปี ข้อบังคับของสหภาพแรงงาน ข้อบังคับของสหพันธ์แรงงานธนาคารและการเงินแห่งประเทศไทย วารสารของสหภาพแรงงาน และเอกสารประกอบการประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสหภาพแรงงาน การศึกษาจากเอกสารนี้อยู่ระหว่างเดือนมีนาคม ปี 2551 จนถึงเดือนมิถุนายน ปี 2551 ใช้เวลารวม 4 เดือน

เพื่อให้สามารถศึกษาเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับบทบาทของสหภาพแรงงานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของสมาชิกสหภาพแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลนั้น ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิด และแนวทางการศึกษาจากเอกสารเกี่ยวกับบทบาทของสหภาพแรงงานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของสมาชิกสหภาพแรงงานในมิติต่าง ๆ ไว้ (ตามแนวทางการศึกษาจากเอกสารที่ปรากฏในเครื่องมือชุดที่ 1 ภาคผนวก ง)

2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) บางครั้งเรียกกันว่าการสังเกตภาคสนาม (Field Observation) หรือการสังเกตเชิงคุณภาพ (Qualitative Observation) ผู้ศึกษาเข้าไปสังเกตในสำนักงานสหภาพแรงงาน และการเข้าไปร่วมจัดการประชุมสัมมนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในสหภาพแรงงาน เช่นการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง “บทบาทของสหภาพแรงงานสมาชิกสหพันธ์แรงงานธนาคารและการเงินแห่งประเทศไทยต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของสมาชิกสหภาพแรงงาน” ในวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2551 เวลา 14.00-16.30 น. ณ โรงแรม แกรนด์ เดอ วิลล์ วังบูรพา กรุงเทพมหานคร จัดโดยสหพันธ์แรงงานธนาคารและการเงิน

แห่งประเทศไทยร่วมกับสำนักงานประกันสังคม และการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การปฏิบัติตามบทบาทของสหภาพแรงงานธนาคารกรุงเทพในการให้ประโยชน์ตอบแทนแก่สมาชิกสหภาพแรงงานภายใต้แนวคิดการอยู่ดีกินดี มีสุข และมีสิทธิ” ในวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2551 เวลา 9.00-12.00 น. ณ โรงแรมบางกอกพาเลส ประตูน้ำ กรุงเทพมหานคร จัดโดยสหภาพแรงงานธนาคารกรุงเทพ กิจกรรมเหล่านี้เป็นการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยกระบวนการสังเกต ชักถาม และจดบันทึก ขั้นตอนของการสังเกตแบบมีส่วนร่วมนี้อยู่ระหว่างเดือนมีนาคม ปี 2551 จนถึงเดือนมิถุนายน ปี 2551 ใช้เวลารวม 4 เดือน

เพื่อให้สามารถสังเกตแบบมีส่วนร่วมถึงบทบาทของสหภาพแรงงานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของสมาชิกสหภาพแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลนั้น ผู้ศึกษาได้กำหนดแนวทางการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับบทบาทของสหภาพแรงงานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของสมาชิกสหภาพแรงงานในมิติต่าง ๆ ไว้ (ตามแนวทางการสังเกตที่ปรากฏในเครื่องมือชุดที่ 2 ภาคผนวก ก)

3. การสัมภาษณ์แบบมีจุดความสนใจเฉพาะ (Focus Interview) หรือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ตามขอบเขตการศึกษาบทบาทของสหภาพแรงงานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของสมาชิกสหภาพแรงงานในมิติของการคุ้มครองแรงงานและสวัสดิการสมาชิกสหภาพแรงงาน การส่งเสริมให้ได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมในการทำงาน การส่งเสริมให้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การส่งเสริมให้ได้ทำงานที่ท้าทายความสามารถ และการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตโดยทั่วไป โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 24 คน โดยขั้นตอนของการสัมภาษณ์แบบมีจุดความสนใจเฉพาะนี้อยู่ระหว่างเดือนมีนาคม ปี 2551 จนถึงเดือนมิถุนายน ปี 2551 ใช้เวลารวม 4 เดือน

เพื่อให้สามารถวัดถึงบทบาทของสหภาพแรงงานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของสมาชิกสหภาพแรงงานได้ ผู้ศึกษามีวิธีดำเนินการสัมภาษณ์แบบมีจุดความสนใจเฉพาะ ดังนี้

1. กำหนดให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอ่านแบบสัมภาษณ์ แล้วตอบคำถามด้วยวาจาเกี่ยวกับบทบาทของสหภาพแรงงานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของสมาชิกสหภาพแรงงานในมิติต่าง ๆ โดยผู้ศึกษาจะเป็นผู้บันทึกคำตอบนั้นลงในแบบสัมภาษณ์ (ตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่ปรากฏในเครื่องมือชุดที่ 3 ภาคผนวก ง)

2. ผู้ศึกษาประมวลผลข้อมูลจากการศึกษาจากเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบมีจุดสนใจเฉพาะตามบทบาทของสหภาพแรงงานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต การทำงานของสมาชิกสหภาพแรงงานในมิติของสหภาพแรงงานที่กำหนดไว้

3. ผู้ศึกษาวิเคราะห์ แล้วนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษา อภิปรายผลการศึกษา สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือชุดที่ 1 สำหรับผู้ศึกษาใช้เป็นแนวทางการศึกษาจากเอกสาร

แนวทางการศึกษาจากเอกสาร ประกอบด้วยเอกสารข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง และข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน โดยข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง ถือเป็นข้อตกลงร่วมระหว่างธนาคารกับสหภาพแรงงาน ทั้ง 2 ฝ่ายได้ดำเนินการเจรจาต่อรองกันตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 และสามารถตกลงกันได้ ทั้งนี้ทั้ง 2 ฝ่ายตกลงกันว่าข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง ข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน ประกาศ และคำสั่งที่มีอยู่ก่อนเฉพาะส่วนที่ไม่ขัด หรือแย้งกับข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างฉบับปัจจุบันนี้ให้มีผลบังคับใช้ต่อไป ธนาคารมีสิทธิจะปรับปรุงแก้ไขข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง ข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน ประกาศ และคำสั่งได้ แต่ต้องไม่ขัด หรือแย้งกับข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างที่มีอยู่เดิม ส่วนข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานของธนาคาร ถือเป็นข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างอีกประเภทหนึ่งที่ธนาคารจะต้องจัดทำขึ้นตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการคุ้มครองแรงงาน สภาพการจ้างที่กำหนดไว้ในข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานดังกล่าว ถือเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของธนาคาร ธนาคารอาจแก้ไขสูงกว่าที่กำหนดได้ แต่แก้ไขต่ำ หรือด้อยกว่าที่กำหนดไม่ได้ ยกเว้นได้ตกลงกับสหภาพแรงงานแล้ว เครื่องมือชุดนี้ จึงเป็นเครื่องมือสำหรับผู้ศึกษาใช้เป็นแนวทางการศึกษาจากเอกสารถึงบทบาทของสหภาพแรงงานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของสมาชิกสหภาพแรงงานประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. การคุ้มครองแรงงานและสวัสดิการสมาชิกสหภาพแรงงาน

- หมวดเกี่ยวกับความมั่นคงในการทำงาน
- หมวดเกี่ยวกับวันทำงาน เวลาการทำงาน และเวลาพัก
- หมวดเกี่ยวกับวันลา หลักเกณฑ์การลา การลาป่วย การลาคลอด การลาภัก

และการลาพักผ่อน

- หมวดยุทธศาสตร์การหยุด วันหยุดประจำสัปดาห์ และวันหยุดตามประเพณี
- หมวดยุทธศาสตร์การทำงานล่วงเวลา การทำงานในวันหยุด และการทำงานล่วงเวลาในวันหยุด
- หมวดยุทธศาสตร์รายได้ โครงสร้างเงินเดือน และอัตราเงินโบนัส และผลประโยชน์อื่น ๆ นอกเหนือจากเงินเดือน
- หมวดยุทธศาสตร์สวัสดิการ เงินช่วยเหลือ เงินกู้ ค่ารักษาพยาบาล และเงินสงเคราะห์พนักงานธนาคารและครอบครัว

2. การส่งเสริมให้ได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมในการทำงาน

- หมวดยุทธศาสตร์วินัย และโทษทางวินัย
- หมวดยุทธศาสตร์การร้องทุกข์ และการให้คำปรึกษา
- หมวดยุทธศาสตร์การโยกย้าย ยุบเลิก และการเลิกจ้าง

3. การส่งเสริมให้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

- หมวดยุทธศาสตร์มีส่วนร่วมในการบริหารธนาคาร

4. การส่งเสริมให้ได้ทำงานที่ท้าทายความสามารถ

- หมวดยุทธศาสตร์ความดีความชอบของพนักงานธนาคาร

ผลจากการใช้เครื่องมือชุดนี้เป็นผลการศึกษาจากเอกสารถึงบทบาทของสหภาพแรงงานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของสมาชิกสหภาพแรงงาน ปรากฏในบทที่ 4 และภาคผนวก ง

เครื่องมือชุดที่ 2 สำหรับผู้ศึกษาใช้เป็นแนวทางการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

แบบสังเกตนี้เป็นเครื่องมือสำหรับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยผู้ศึกษาใช้เครื่องมือชุดนี้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของสหภาพแรงงานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของสมาชิกสหภาพแรงงานประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. การคุ้มครองแรงงานและสวัสดิการสมาชิกสหภาพแรงงาน
 - ด้านการเจรจาต่อรองข้อเรียกร้องประจำปี
 - ด้านการรับเรื่องร่ำร้องทุกข์

2. การส่งเสริมให้ได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมในการทำงาน
 - ด้านการส่งเสริมให้พนักงานธนาคารได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมในการทำงาน และไม่ถูกเลือกปฏิบัติจากฝ่ายจัดการของธนาคาร
 3. การส่งเสริมให้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
 - ด้านการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในสหภาพแรงงาน การเลือกตั้ง คณะกรรมการสหภาพแรงงาน และการบริหารงานในสหภาพแรงงาน
 4. การส่งเสริมให้ได้ทำงานที่ท้าทายความสามารถ
 - ด้านการสนับสนุนให้สมาชิกสหภาพแรงงานก้าวหน้าในหน้าที่การงาน
 5. การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตโดยทั่วไป
 - ด้านการออกเยี่ยมเยียนสมาชิกสหภาพแรงงาน
 - ด้านการเข้าร่วมกับกิจกรรมขององค์กรแรงงานอื่น ๆ
 - ด้านการเป็นที่ปรึกษาในการจัดตั้งสหภาพแรงงานในธุรกิจภาคบริการ
- ผลจากการใช้เครื่องมือชุดนี้เป็นผลการศึกษาจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมถึง บทบาทของสหภาพแรงงานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของสมาชิกสหภาพแรงงาน ปรากฏในบทที่ 4 และภาคผนวก ง

เครื่องมือชุดที่ 3 สำหรับผู้ศึกษาใช้เป็นแนวทางการการสัมภาษณ์แบบมีจุดความสนใจ เฉพาะ

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นเครื่องมือสำหรับสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้ศึกษาใช้ เครื่องมือชุดนี้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของสหภาพแรงงานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของสมาชิกสหภาพแรงงานประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. การคุ้มครองแรงงานและสวัสดิการสมาชิกสหภาพแรงงาน
 - การได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอ และยุติธรรม
 - ได้รับเพียงพอที่จะดำรงชีวิตตามมาตรฐานของสังคมทั่วไป
 - ได้รับอย่างยุติธรรมเมื่อเทียบกับงานอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน
 - การมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ
 - มีสภาพสิ่งแวดล้อมการทำงานถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐานกำหนด
 - มีแผนควบคุมป้องกันสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาพ

2. การส่งเสริมให้ได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมในการทำงาน
 - การปฏิบัติตามสิทธิการทำงานในรัฐธรรมนูญ
 - มีความเคารพในสิทธิส่วนบุคคลในการทำงาน
 - มีความเสมอภาคในการทำงาน
 - มีความเป็นประชาธิปไตยในการทำงาน
3. การส่งเสริมให้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
 - การมีโอกาสโดยตรงในการแสดงออก และพัฒนาสมรรถภาพของมนุษย์
 - ได้รับโอกาสในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของตนเองอย่างสม่ำเสมอ
 - มีการแสวงหาความรู้ และทักษะ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงาน
 - มีความกระตือรือร้นในการทำงานพัฒนางานในหน้าที่ที่รับผิดชอบ
 - มีการวางแผนการปฏิบัติงาน
4. การส่งเสริมให้ได้ทำงานที่ท้าทายความสามารถ
 - การมีโอกาสเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง และมีความมั่นคงในอาชีพ
 - ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานมากขึ้น
 - มีความมั่นคง และก้าวหน้าในหน้าที่การงาน
 - ได้รับการยอมรับจากผู้ร่วมงาน และผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับงานที่ตนเองรับผิดชอบ
5. การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตโดยทั่วไป
 - การบูรณาการทางสังคมในองค์กรเกี่ยวกับการทำงาน
 - ไม่มีอคติในการปฏิบัติงานร่วมกัน
 - ไม่มีการแบ่งแยกเป็นพรรคเป็นพวก หรือทีมงานในองค์กร
 - มีความรู้สึกที่ผู้ร่วมงานมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีกว่าเดิมได้
 - มีการพึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
 - มีจิตสำนึกรับผิดชอบในองค์กรร่วมกัน

- การมีความสอดคล้องระหว่างชีวิตการทำงานกับการดำเนินชีวิตโดยส่วนรวม
- ใช้เวลาเหมาะสมสำหรับกิจกรรมของตน งานครอบครัว และสังคม
- มีความสมดุลระหว่างการทำงาน และบทบาทของชีวิต
- ได้รับความดีความชอบ และความก้าวหน้าในช่วงชีวิตการทำงาน
- การมีความสอดคล้องทางสังคมกับชีวิตการทำงานหรือความสัมพันธ์ทางสังคม
- ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม
- มีจิตสำนึกของการทำงานเพื่อสังคมส่วนรวม

ผลจากการใช้เครื่องมือชุดนี้เป็นผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์แบบมีจุดความสนใจ เฉพาะถึงบทบาทของสหภาพแรงงานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของสมาชิกสหภาพแรงงาน ปรากฏในบทที่ 4 และภาคผนวก ง

การวิเคราะห์และการนำเสนอ

ข้อมูลทุกข้อมูลล้วนได้มาจากการศึกษากรณีสหภาพแรงงานสมาชิกสหพันธ์แรงงานธนาคารและการเงินแห่งประเทศไทย ผู้ศึกษาจึงนำข้อมูลที่ได้มานั้นไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการตีความ และการพรรณนาความจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น การเปรียบเทียบ และจัดลำดับภาพรวมเกี่ยวกับบทบาทของสหภาพแรงงาน และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานตามมิติขององค์กรแรงงานระหว่างประเทศเป็นหลัก พร้อมทั้งนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาเปรียบเทียบ จัดลำดับ อธิบายความเหมือนความแตกต่าง และอธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทของสหภาพแรงงานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของสมาชิกสหภาพแรงงาน เหล่านี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงบทบาทของสหภาพแรงงานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานในมิติต่าง ๆ ที่กำหนดไว้

ข้อจำกัดในการศึกษา

ข้อจำกัดในการศึกษาครั้งนี้ คือความจำกัดในเอกสารข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างระหว่างฝ่ายจัดการของธนาคารกับฝ่ายสหภาพแรงงาน เอกสารข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานของฝ่ายจัดการของธนาคาร และเอกสารข้อบังคับของสหภาพแรงงาน โดยเอกสารบางชิ้นไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลได้ เนื่องจากเป็นความลับขององค์กร ทำให้ผู้ศึกษาไม่สามารถศึกษา และนำเสนอข้อมูลได้เท่าที่เอกสารอำนวย